

דפי עיון

במפרשים

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ו

פרשת מצורע

א. באור יש"ר.

פרק יד' פסוקים ה'ר"ז:

(ה) אל בלי חרש. שיחט את האפור בענין שיזוב דמו אל כלי חרס: על מים חיים. שנתן תחלה בכלי חרס, ופי' מים חיים שנובעים תמיד מן הארץ ואינן פוסקין: (ו) את הצפור החיה יקה אתה. מלמד שאינו אוגדה עמאן, אלא מפרישה לעלמה, אבל העץ והאזוב כרוכין יחד בלשון הזכרית, בענין שנאמר ואת עץ הארז ואת שני התולעת ואת האזוב קימה אחת לשלשתן, יכול כשם שאין האפור בכלל האגודה, כך לא תהא בכלל טבילה, תלמוד לומר וטבל אותם ואת האפור החיה, החזיר את האפור לכלל טבילה: עי' המים החיים. כמו עס, כנומר בחמתו דס שהוא מעורב עס המים החיים: (ז) וטהרו. לא שהוא טהור בהזאה זו, שהרי אריך עוד לכל הדברים האחרים האמורים בענין לפנינו, אלא שגם הזאה זו לריכה לטהרתו, ועל כן בעל הטעמים חזר וטהרו עס ושלח:

סוף:

1. מהו חידושו בקטע הראשון והשני?
2. מה בדיוק קורה עם הציפור?
3. מה קושי אכשרי בפסוק ז' ואיך פרשנו מסבירו כאן?

* * *

ב. המהר"ל מפרג. הדל, העני זוכה לתשומת לב מיוחדת בכמה וכמה מקומות בתורה ואין פלא בדבר. לפי דברי המהר"ל יש בעניות מעלה רוחנית אם אכן יודע העני לנצל את מצבו ולכונו בכון הראוי.

על כיוון אחד - לימוד תורה מתוך דוחק מדבר המהר"ל:

לא תמצא אדם שהוא כולו שכלי (-רוחני) רק מי שלמד תורה מתוך הדוחק. שגובר בכח (-מתגבר בכוחו) על הגשמי (-על הגשמיות) ודבק בשכלי (ש) הוא התורה. (חדושי אגדות ב' ע' פ"ח)

אדם זה אשר גבר על גשמיותו וחי חיי דוחק למען התורה זוכה להיות כולו רוחני ואף זוכה לכך שתפילתו נשמעת. כמו שאומרת הגמ' במסכת סוטה דף מ"ט ע"א "כל העוסק בתורה מתוך דוחק תפילתו נשמעת". וכך מוסיף ומסביר המהר"ל מדוע באמת נשמעת תפילתו של אותו אדם:

ומפני זה תפילתו נשמעת כי ה' יתברך קרוב אליו לגמרי (-מאד) כאשר בזרוע ובכחו מושל על הגשמי ואינו חש (-אינו מתיחס) אל הדוחק.

(חדושי אגדות ב' ע' ס"ח)

מצורע

אדם המתגבר בכח על גשמיותו למען למוד התורה זוכה לקירבת אלוקים ולכן אותו עני הלומד תורה מתוך הדוחק, זוכה לכך שתפלתו נשמעת יותר מאשר תפילת אחרים.

פסוק

1. פרשננו נולדע פנקודה ראישה, מה צווי היה להביאו לכך?
2. על אינה צני מדבר פרשננו כאן?
3. כמה כוחו על צני זה כה רב?
4. מה הרציון שפרשננו רוצה לאפניו בינה?

* * *

והנה נגעי הבתים באים על צרות העין¹, לפי שהיא חמורה מאד כמו לשון הרע. ולכן אמרו (סוטה לח): שאפילו העופות מכירין בצרי העין, שנאמר כי חנם מזורה הרשת בעיני כל בעל כנף (משלי א, יז). לפי שהוא חושב שכל העולם שלו ובכח ידו עשהו, ולכן הוא להוט אחר החמדה והתאוה. וצרות העין בא מצד החמדה, והיא אם לכל המחלות ולכל העבירות. והרי הוא ככופר בעיקר, כמו הבעל לשון הרע שאומר מי אדון לנו?² ולכן בדברות שהם ה' כנגד ה'³. אמר לא תחמוד (שמות כ, יז), כנגד כבוד את אביך (שם יב). לפי שאינו מכבד את אביו ואינו מאכילו ואינו משקהו מצד החמדה⁴. ומי שאינו מכבד לאביו אינו מכבד את השי"ת לא בגופו ולא בממונו, והרי הוא ככופר בעיקר, אחר שחושב שהעולם שלו וביתו שלו.

ג. צרור המור. פרק יד' פסוק לד':

וזה היה עון סדום וחברותיה⁵. וכן עון ישראל, באומרם (הושע ב, ז-יא) אלכה אחרי מאהבי נותני לחמי ומימי וגו'. וז"ש והיא לא ידעה כי אנכי נתתי לה הדגן התירוש והיצהר, ואני הנותן ולא אחר. לכן אשוב ולקחתי דגני בעתו, בענין שיכירו כי אני הנותן ולא אחר. וכן זה היה עון נבל הכרמלי, שנגפו ה' בעשרה ימים. לא על דוד בלבד, אלא לפי שהיה צר עין וכפר בעיקר וחשב שהכל שלו ולא מיד ה'. ולכן אמר (ש"א כה, י-יא) מי דוד ומי בן ישי וגו', ולקחתי את לחמי ואת מימי ואת טבחתי אשר טבחתי לגוזי ונתתי לאנשים אשר לא ידעתי אי מזה המה. הנה בזה הורה על רשעתו, כי בצרת עינו ובנבלותו היה חושב שהיה לחמו ומימי, וכחו ועוצם ידו עשה לו את החיל הזה⁶. ולכן אמר ולקחתי את לחמי, ולא אמר את הלחם⁷. ועליו נאמר (תהלים יד, א) אמר נבל בלבו אין אלהים. לרמוז כי אחר שלא עשה טוב עם דוד ואנשיו, הרי הוא כופר ביחודו של עולם. וזהו אין עושה טוב אין גם אחד (שם ג).

פסוק

1. מהי הדברתק deinos: "צרות ציון"?
2. כמה היא דומה ללשון הרע?
3. כמה זה כל כך חמור?
4. פרשננו מביא דוגמאות על סדום ונבל, התוכף להסביר לפי זה את הפנתו את הניוס deinos מאופנו הרחב?

* * *

[יד] פי תבאו אל ארץ פנען אשר אני נתן לכם לאחזה. יש לךדק, למה פרט אצל נגעי הבתים "פי תבאו אל ארץ פנען" יותר מבשאר מיני נגעים? גם מאמר "אשר אני נתן לכם לאחזה" כלו מיתר, כי זה ידוע. גם באמרו: "ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם", ה"ה לו לומר 'בבתיכם', אף על פי שלפי פרוש רש"י, שפרש שהאמוריים הטמינו מטמוניות וכי, אין זה קשוי, כי נקט "אחזתכם" למעט הבתים שיכנו שם ישראל, שאין שיכות לטעם זה, מכל מקום הלשון סתור קצת, כי באמרו "אשר אני נתן לכם לאחזה" יחס האחזה אל השם יתברך, ובאמרו "אחזתכם" יחס האחזה אל ישראל, כאלו המה האוחזים בנחלה בלתי ידם. גם טעמו של רש"י צריך באור.

ד. בלי יקר: פרק יד' פסוק לד':

מצורע

(דברים ח,יז), שְׁהָרִי ה' הוא הנותן לך פת וְאַחֲזָה, ואם כן דין הוא שתתנו משלך לענני עמו. ואם לא תשמעו בקול דְּבָרוֹ, וְתָהִיוּ מִן צָרֵי הָעֵינָן הַמְיַחֲסִים הָאֲחֻזָּה אֶל עַצְמָם, או "וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֲרֶץ אַחֲזַתְכֶם", רָצָה לומר במקום שאתם מיחסים הָאֲחֻזָּה לְכֶם, כְּאֵלוֹ אַתֶּם הָאוֹחֲזִים בָּהּ בְּכַח יָדְכֶם. לְכֹךְ נֶאֱמַר מִדֶּ: "וְיָבֵא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת", זֶה שִׂיחַד בֵּיתוֹ לוֹ לְעַצְמוֹ, לומר שְׂבַכְחוּ וְעַצְם יָדוֹ בָּנָה בֵּיתוֹ. או יאמר: "אַחֲזַתְכֶם", זֶה שִׂיחַד בֵּיתוֹ לוֹ וְאִינוֹ מְהַנֶּה מִמֶּנּוּ לְאַחֲרִים, "וְיָבֵא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת", זֶה שִׂיחַד בֵּיתוֹ לוֹ כִּפְשׁוֹטוֹ מִמֶּשׁ, כִּי שְׂנִיָּהֶם מְדַבְּרִים מֵעַנְיָן זֶה, או מִמִּי שֶׁתּוֹלָה הָאֲחֻזָּה בְּעַצְמוֹ וּמִמֶּנּוּ נִמְשָׁךְ צָרוֹת עֵינָן, או שְׂנִיָּהֶם מְדַבְּרִים מִצָּרוֹת הָעֵינָן הַנִּמְשָׁךְ מִמֶּה שֶׁתּוֹלָה הָאֲחֻזָּה בְּעַצְמוֹ.

וְהִקְרֹב אֵלַי לומר בְּנֶה, שְׁעָקַר הַשְּׁעָם בְּעֵבֹר צָרוֹת הָעֵינָן, כְּמוֹ שֶׁדָּרָשׁוּ רַז"ל מִן פְּסוּק "וְיָבֵא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת", זֶה שִׂיחַד בֵּיתוֹ לוֹ לְעַצְמוֹ וְלֹא הִיָּה מְהַנֶּה מִמֶּנּוּ אַחֲרִים (ערכין טז), כִּי לְבַעֲבוֹר זֶה נָתַן ה' לוֹ לְאַחֲזָה בֵּית מְלֵא כָּל טוֹב, לְנַסּוֹתוֹ אִם יִיטִיב מִבֵּיתוֹ גַּם לְאַחֲרִים, כִּי "לִי הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב נֶאֱמַר ה'" (חגי ב,ח), וְכָל מֶה שֶׁהָאָדָם נוֹתֵן לְאַחֲרִים, לֹא מִשְׁלוֹ הוּא נוֹתֵן, כִּי אִם מִשְׁלַחַן גְּבוּהָ קָא זְכִי לִיה. לְכֹךְ נֶאֱמַר: "כִּי תִבְאוּ אֶל אֲרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְכֶם לְאַחֲזָה", כִּי "לֹא בְּחֶרֶב יִרְשׁוּ אֲרֶץ וְזָרוּעִם לֹא הוֹשִׁיעָה" (תהלים מד,ד), כִּי אִם "יָמִין ה' רֹמְמָה" (תהלים קיח,טז), לְתַת לָהֶם נַחֲלַת גּוֹיִם. וְאִין מְקוֹם לְצָרֵי עֵינָן לומר "כִּחֲזִי וְעַצְם יָדֵי עֲשֵׂה לִי אֶת הַחֲחִל הַזֶּה"

אילנות

1. פרשנו מקשה מספר קושיות קטע הראשון, התוכף למנותן ולהסמיכן?
2. מה לדעתו האורט לכך שמהיה צרעת כהתים?
3. איך לפי זה מתפרשים הפסוקים?
4. איך פרשנו מפי' את "צרות העין" כאן?

* * *

ו. מלאכת מחשבת

פרק טז פסוק לא:

לְהוֹרוֹת בַּיּוֹם הַטָּמֵא וּבַיּוֹם הַטָּהוֹר זֹאת תוֹרַת הַצָּרַעַת: *ל"א*

ולא אָמַר זֹאת תוֹרַת הַמְלֻוָּע כְּאִשֶּׁר בְּרָאָשׁ הַסֵּדֶר? הוֹאִיל וּשְׁנֵי מַרְאוֹת הַנִּגְעִים מִדֵּי יוֹם צִיּוּמוֹ אִינוֹ תְלוּי בְּרִפּוּאָה הַנֶּפֶשׁ אֲלֵא בְּרִאִיַּת הָעוֹר לְבַד לְכָל מַרְאֵה שֵׁנֵי הַכֶּהֵן. וְאִם יִרְאֵה סִימָן רִפּוּאָה בְּעוֹר הַנֶּגַע אֲוִלֵי עוֹד טוֹמְאוֹתוֹ בּוֹ בְּסוּכּוֹ וּקְרָבוֹ? עַד יִתֵּן אֵל לְבוֹ לְשׁוֹב וּכְלִיזוֹתָיו יוֹכִיחוּהוּ וַיִּיעָזְבוּ לִיטְהַר כְּאִשֶּׁר אָמַרְנוּ. הַלֵּכךְ אָמַר שְׁאִין לְכַהֵן אֲלֵא מֶה שְׁעִינּוֹ רֹאזוֹת וְזֹאת חוֹדֶם הַלְרַעַת רְטוֹנוֹ הַנֶּגַע הַחִלוּטִי שׁוֹרֵף הַטָּהֵרָה וְהַטּוֹמְאָה מִדֵּי יוֹם צִיּוּמוֹ וְאִין לְנוֹ עַסְק בְּנִסְתָּרוֹת:

ל"ב וְהוֹהַרְתֶּם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטָּמְאוֹתָם וְלֹא יִמּוֹתוּ בַטָּמְאוֹת:

אם יִחְשׁוּב הָאָדָם בַּיּוֹם הַמּוֹת אִין חֲטָא בָּא עַל יָדוֹ כְּאִמְרַם ז"ל וְסוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיחְתָּךְ כִּי כָּל יוֹם וְיוֹם מְזוּמָן לְמִיחָה וְכָל יָמָיו יִהְיֶה בְּתַשׁוּבָה. **על** כֵּן כִּתְבַּ הַזֵּהִירוֹ וְהַפְרִישׁוֹ תְּמִיד יִשְׂרָאֵל מִטּוֹמְאוֹתָם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמּוֹתוּ בְּטוֹמְאוֹתָם, וְכֵן

אילנות

1. על מה הפסוקים מונה פרשנו את דבריו?
2. איך יתכן שצדין יש בו מן המחלה אך ככל זאת הכהן יטהרו?
3. קובצת כאן ראית הכהן והודעתו על מצבו הנמוץ, למה זה כל כך חשוב צדין?

* * *